

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Az országos m. gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előfizetni kell:
Égés évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest (Köztelek)
Üllői-út 25. szám.
Közléseket a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Sörárpakiállítás.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület által a *Köztelek* nagyerőmében rendezendő *sörárpakiállítás* ünnepélyes megnyitása **október hó 3-án d. e. 10 órakor** fog megtörténni.

Érdeklődők már október hó 1-től kezdve megtekinthetik a kiállítást, amely október hó 10-ig naponta d. e. 9 óráig estig nyitva lesz.

A rendező-bizottság.

Nemzetközi vetőgépversenly.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, az is mint a gazdasági egyesületek országos szövetségének központja, a Komárommegyei gazdasági egyesülettel karöltve és a nagyméltóságú földművelésügyi m. kir. miniszter ur támogatásával **1897. október hó 1-én nemzetközi vetőgépversenlyt** rendez a kisbéri mészárosadalom területén.

A bíráló bizottság szeptember hó 30-án kezdi meg működését, mely alkalommal csak a bizottság tagjai lehetnek a gépeknek jelen.

A gépeknek legkésőbb szeptember hó 27-én a kisbéri állomáson kell lenniük.

A rendező-bizottság.

A haszonbéres telepek.

A *Köztelek* 50-ik és 54-ik számában a fenti cikk alatt Vancsó és Lintner urak oly nagy horderejű kérdéseket vetettek fel, melyek véleményem szerint, a jövő mezőgazdasági fejlődés irányának a politikájának minden

valóságosság szerint a főirányát és gondját képezendik.

Mert akárhogy fogjuk is fel a kérdést, az bizonyos, hogy az összes *tulnag birtokok* és vele járó gazdasági kezelést egy társadalom, mint közigazgatási és népelelési viszonyban, fejlődésé, hovatovább az egyéni, a társadalmos gazda közvetlen és lehető hatásos működése körébe fogja utalni.

Mert a fejlődött és mozgalmassá lett mezőgazdasági viszonyok ma már több mozgékonyt és akciózt követelnek a gazdától és gazdasági üzemeltetőtől is, mint az a több ezer holdakra menő uradalmakban általában a legjobb akarát mellett is lehetséges; a mellett a belterjesztés kezelésre a legtöbb- zior hiányzik a megfelelő s minden időben biztos kibérrelhető munkaerő is, amik együttesen azután ezen nagybirtokok csekélyebb jóvelmeltségének okait képezik.

Az egyhelyen és egykétebe való tulnag birtokok létesülésének további propagálása ma már nem felel meg az egészséges közgazdasági, társadalmi és politikai fejlődés kívánalmának, viszont azonban igazat kell adnom a *"Köztelek"* emlelt t. cikkíróinak abban, hogy (már csak kivánatos átmenet megteremtése végett is) nem volna czélzetlen egyszerű megfontolni a már létező nagybirtokok alapjait. Hiba volna ez a jogtisztelést és jogfelelősséget szempontjából is; de hiba volna a Vancsó által kiemelt társadalmi és politikai vezetésnek irányítása és gazdaságpolitikai szak szempontból is, mi könnyen odavezethetne, ahová az urbárségi megszűntetésének elő nem készített, különben oly magasztos ügye vezetett, minek — merem állítani — első sorban következménye a most észleltetett gazdasági állapotok vizsgálatásának igen jelentékeny része.

Mivel pedig a tényleges tulajdonbéli helyezéssel járó telepitések, az én megfogallem szerint is, de a jelenlegi küzdelemteljes gazdasági viszonyok között egyáltalában nem lehetnek alkalmasak arra, hogy az új viszonyokra leendő helyes átmenet létesítőtől való felszámolhatók legyenek és újabb jobb viszonyokat teremő eszközt képezzenek; ennek folytán magam is csak az állandó haszonbéres telepek ökszerű létesítését tartom erre czélra-vezetőnek.

Vancsó ur és az én véleményem között é részben a különbség csak az, hogy én a mérsékeltbebb haladásnak vagyok a barátja s a helyeti, hogy p. o. egy 4000 holdas birtokból mindjárt 3000 holdat kivánok haszonbéres telepités aláítani, én ellenkezőleg, legalább egyelőre, mondjuk csak 1000 vagy legfeljebb 2000 holdat gondolnék így czélra fordítani.

Ezt vélt tulajdonképpen csak ballasztjátó szabadulna meg a legtöbb nagybirtok, meglevő majorjai és felszerelése azonban továbbra is szükségesek s így teljes értékükben megmaradnának, eselődségnek pedig legalább java szintén továbbra is megtartandók; mert hiszen az így megkönnyebbült birtok nyomban belterjesztés kezelés alá lévén vehető, a többiek bérbeadása nem tenné feleslegessé az addigi személyzetet, lévén a legtöbb helyen így is éppen ez a hiba, hogy a tulnag terület kellő művelésre nem kapni elég szamu és hasznosítható munkát és csőszelést.

De jobb volna ez magunkra a telepekre nézve is. Mert igen helyesen emlelt ki Vancsó, hogy az ilyen telepitéséknél a megmaradó birtokrészes gazdaságosságuk egyuttal vezetőjének is kellene lennie a még tapasztalatlan és támasz nélküli s talán a helyi viszonyokkal is ismeretlen telepitésének, a birtoknak magának pedig mintegy olyan támasztó központnak, mely körül és mellett a telepek lassanként mintegy kijegezedhetnek s nem képeznek szerencsétlennek dolgot, mint mikor egész uradalommal egyszerre telepekre osztván, a szegény vállalkozó népet egyszerűen odadobják a kezdet tengersok nehézség közé, rendszerint kapzsi és tisztességtelen elemek prédájának.

Egyeszoval a telepitéséknél a fokozatos fejlesztés elvét kivánom érvényesíteni s a telepités műveletét ügyszólván a telepitő uradalom gazdasági üzemeltetője mintegy egyik állandó ágává javasolnám tenni.

Helyénvalónak látán azonban, hogy a telepitésnek mintegy nagyobb biztosítékul az u. n. belsőlegök ökreveln a telepek megakhoz váltoit tulajdonává legyenek. Ebből pedig egyben kitűnik az is, hogy tehát részemről csak olyan egynekkel képezem a telepitést eredményesen fogatosítástónak, kiknek legalább is van annyi vagyonuk, hogy belsőlegükön felépíthetik lakásukat és a szükséges épületeket

T. ez.

Szükségletünk **jól sikerült vetőmagvakban**, mint herefajok, mák, baltaczim, vadrepeze, len-, gomborka- és takarmányfűmagvakban **jelentékeny**. Kérjük a t. ez. gazdaközönséget ezekből czimünkre **hú mintákat** küldeni, melyekre előnyös ajánlattal készséggel szolgálunk.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete Budapest, V., Alkotmány-utca 31. sz.

a mellett beléphetnek egy oly czéllal alkotandó hitel-, értékesítési és fogaztatási szövetkezetek, mely talán a földtulajdonosok támogatása, vagy ellenőrző jótállása mellett bár, de egyébként egy az egyik, mint a másik fölök minden nagyobb mértékű megterhelés nélkül előteremthető a gazdasági éle és holt léte részesezéhez szükséges összeget s később is biztosítandó a szükségelt anyagok jutányos beszerzését, a terményeknek p. o. szövetkeztől közraktár és értékesítő iroda útján egyszerű és méltányos értékesítését.

E pontra legyen szabad különben felhívnom tisztelt olvasóim és az intéző körök figyelmét: Teljesen vagyontalan embert ritkán köt le eléggé — legalább eleinte — részére még idegen hely és bírtok, mert hiányzik nála a közvetlen érdek. Másrésről az ilyen rendszerint még nincs is a mezőgazdálkodás gyakorlati és önálló folytatására megkívánt ismereteknek bírtokában, hanem a jó remény csábhátása alatt csak öltözészen vállalkozik, már pedig inkább érthetőleg főfontosságú dolog, hogy a telepitések ahhoz értékelő eszközöllessenek.

Tovább menve pedig az ezeket a telepítvényeket mindjárt a „jó” kezdett megőrlő kéréskéje lenni, hogy úrszorosok és ügynökök kerültek köze a tájékozatlan és gyáskor megmozgó embereket, egyébként pedig többkereső szervezetenlül fenntartászen hagyják őket. Ezen bajokon a jelentősáram szövetkezt mindannyian egy csapással seghet, sőt megteremtí a telepek egyes tagjai között a szorosabb és hatályosabb önszektő szervezet és kapcsot is és a tulajdonosok is biztosítottok jelölését az iránt, hogy vagyoni érdeket teljessé megóvhatók lesznek.

A helyg házépít-szövetkezetek szokásai szerint azután konszolidáltabb és jobb módú telepítvészeketelmé a biztosítást is segítségül lehetne és kellene hívni: és pedig egyrészt, mint az elemi csapások ellen előző védelmi eszközt, másrésről pedig p. u. olyan alakulatban, hogy a családok elhálóozása eszére a hátramaradt árvaq azokat társmentes birtokosává legyenek a kölcsönösen vett ingóságoknak (éle és holt felszerelésnek).

En az hiszem, hogy a szövetkezt mellett eloszlanakó Lintner urnak a földképre vonatkozó agyálai is; mert hisz a tulajdonos mint az a földalásnál és jóakarattal egyebet. Teljesen vagyontalanokkal pedig — ismétlem — köptelésnek tartom előterelő telepítésüket, mint különben az eddigiek összes példájából is láthatjuk.

Végül természetesen, hogy az egyes haszonbérés telepítvények összalátási és kiterjedése a viszonyok szerint a lehető legvaltozatosabb lehet s erre vonatkozólag semmiféle ténnyel felíratlan nem lehet, mert az alkalmazni éppen oly czészerlő lehet egyik helyen p. o. 20 k. holddal, mint másolt 100—200 a. is.

Kosinaky Viktor.

NÖVÉNYTERMELÉS.

Rovatvezető: Kerpely Kálmán.

Egy és az ősi buza vetéséről.

III.

A mikor a vetés sürűségéről beszélünk, nagyon lényeges dolog a *vetőmag mindőségének* kérdése is.

A minőség alatt itt elsősorban a vetőmag kifejeződéséget, nagyságát értem. Sajnos, hány helyen használnak még másod-harmad osztályú buzá vetőmagul. Ismertem gazdát, ki harmadosztályú buzá vetett egyenesen vetőmagnak, azzal indokolva takarékoságát: minek

vegnek drágábbat, ugys vetőnek veszem. Igaz ugyan, hogy jó időben ez is jó termés adhat, (hiszen ha Isten akarja, a kaporély is élűd), de viszont van igen sok hátránya.

Az ilyen apró magru vetés (gyomterjesztő hatású) a legrosszabb mag sokkal sürűbb a szokásosnál, egyrészt mert a gazda számára, a 24 cm-es sorotávolság mellett a palánta egyrészt elpusztul, másrészt a szokásos őrmezték vagy suly szerint vetve, az apró szemű buzából sokkal több megé bele egy literbe vagy egy kilogrammra. Az ilyen apró magru, sürű vetés minden körülmény között egészségtelen, a növények egymástól fejlődő képtelenek s, amugy is gyengébb vetés tavasszal felnyulva könnyen megdűl s az olesó vetőmag mégcs csak a legrágóbb lett, mert ocsut aratunk.

Vetőmagnak nem lehet eléggé a legjobbat kiválasztani. Ne sajnáljuk a rostát, a triórt; szedjük ki a gyomot, az apró magot és vessük el a legtekélyesebbet. Az ilyen vetés az előbbi elgyémű őrmeztékkel mérve nem lesz oly sürű, fejlődése erőteljes egészségesebb, a társagoknak ugy télen, mint tavasszal jobban ellenáll s egészségesebb, fejlettebb magot nevel. A vetőmag kérdése gazdánk nagy részének gyengé oldala. Tudommal az országos növénytermelési kísérleti állomás munkaprogramjába vette a vetőmag termelését is s megvagyok róla győződve, hogy eddigelő elvart egyéb sikerei mellett, ezen a téren is nagy eredményeket lesz képes felmutatni.

A vetés sürűségéről szólva, nem hagyhatom feltevések nélkül a jórésben álló és a sorványabb talaj kérdését. Hogy jó erőben álló talajba ritkábban, sorványabb talajba pedig sürűbben kell vetni, jóformán általános ismert dolog. Daczára annak vannak gazdák, kik ennek ellenkezőjét kívánják, azon indoklással, hogy a bőtrnö talaj a sok növényt is megneveli, a gyengébb ellenben nem. Ez a feltegas, illetve következtetés teljesen téves. A jó erőben álló talajon a növény ismeren no, terjeszkedésére helyet kíván, ha erre a sürű vetés folytán nem képes, akkor felnyulról, elpetyhűl és megdűl. Ellenben sorványabb talajban nem nő oly ismeren, mint fölfelettek részről, mert gyökerei nem foglalnak el oly nagy tért, itt tehát a helykihasználása, s megfelelő termés előterése sürűbben kell vetni. Ez alul csak a kizsartó talajra tesznek kivételt, melyeken a kevésbé számu növény sem képes megeremni, így földön pedig buzá, trágyázás nélkül sikerrel vetni ugy sem lehet.

Hogy a jó erőben álló talajba ritkábban kell vetni, elárulják a szokásos kupaező trégyázással felőrűlt buja foltok is. A buja foltokon a gabona haragosabb zöld színe és sáosabb leveleivel már messziről feltűnik; így foltokon szokott a buza legelőszőr szárahajjait, mert oldalas terjeszkedésére nincs hely s egyuttal a buja foltokon szokott a buza legelőszőr megdűlni. Az Alföld ilyen jó erőben álló talajaihoz 70 kg buzá nem szokás többit vetni (két holdanként), s csak kissé kedvező tavaszi időben mégis megdűl, mennyivel inkább tehát ott, a hol ezen mennyiség-nél jóval többit vetnek.

Ugyancsak ilyen befolyást gyakorol a mély és sekélyebb szántás is a vetőmag mennyiségének szabályozására. Czukorrépatermelők gazdaságokban, a hol gőzökével mélyítik a talajt, nagyon jól tudják, hogy az ilyen mélyített talajba kevesebb magot kell vetni, mint a közönségesen munkált földbe, ellenkező esetben dűlt gabonánk lesz. Még sok példát lehetne felhozni, melyek mind azt mutatják, hogy a vetőmag mennyiségének helyes szabályozása, mily fontos része a helyes gazdálkodásnak s a jó termés előteréséhez, a hol a megerőltető munkák alkalmazkodva, évenként ugyannaz a mennyiséget vetik el, tekintet nélkül az olynnyira fontos, s az előzőkben nagyjában változ melékörülmenyekre.

Ami a sorotávolságokat illeti, a buzá né-

lunk 23, 15, 12 és 8 cm-es sorotávolságokba vetik.

Kalászosoknál közűl az ősi buza bokrosodási képessége a legerősebb, ennek van tehát viszonylag a legnagyobb tenyésztelési szükségse, hogy normálisan kifejeződhessen. A 24 cm-es sorotávolság nálunk daczára annak legkevésbé felel meg (bár tetemes magmegtakarítással jár). A 24 cm-re vetett buzának a sorkört ös bokrosodásával ki kellene töltenie, ha megfelelő eredményeket akarunk elérni. Tilyen erőt bokrosodással előnyösen bírják (legalább az Alföldön) a száraz, vagy a keszélyes talaz nem nyújt elég garancziát arra nézve, hogy a 24 cm-re vetett buza egyszeri kapálás daczára a rendelkezésre álló nagy helyet kitöltse. Száraz, meleg tavasz esetén névben bokrosodásával ez esetben kisebb termést ad, a gyomok elhatárolódásának pedig tag teret nyújt. Ezenkívül pedig tapasztalattal bizonyos, hogy a 24 cm-re vetett buza, még kedvező körülmények között is erősebben megkésik, vagy pedig kettős növénytív és érszívűvé válik, amennyiben az igen erős bokrosodással később megjelölő hajtások értelenek, amikor a fohajítás kalásza már teljesen érétek. Minden olyan körülmény, mely a buza erőteljes kiselését, különösen Alföldön érülni kell, mert a forró kánikulák magk beálltával az erőseben megkésést buza megzsurul.

A társuro vetést tehát nálunk általában helyen valónak mondani nem lehet; megegendem, hogy egyes vidékeken beválk, különösen a vetőmag termesztésénél, de általában ajánlani nem lehet a 24 cm-es sorotávolság, ha az előbb elmondottakra ügyelünk, tapasztalatilag teljesen megfelelő, de azért nem mindenkor az egyedül elvározható és helyes.

Igy merem állítani, hogy kora vetéseknél s buja talajon, vagy pedig a kiszáradásra könnyen hajló homokos, de máskülönten jó erőtűs talajon a 24 cm-es sorotávolság a legalkalibb, ha egyuttal valamivel kevesebbet vetünk. Sőt legutóbban a 8 cm-es vetés kért mindinkább tért hódítani s joggal, mert ez esetben a mag elosztása ugy a sorköz felé, mint a sorban, tehát minden oldal felé sokkal egyenletesebb, feltéve, hogy azért a *vetés mennyiségéből többit nem vetünk*. Vagyis ha azt a mennyiséget, melyet szelűlt a 12, 15 cm-es sorotávolság mellett vetettük el, 8 cm-es sorokba vetjük, akkor a sorban a mag nem fekszik oly sürűen egymás mellett s a buza (árpa, zab) minden oldal felé egyenletesen terjeszkedik. A figyelmes gazda bizonyára észrevette, hogy 12 cm-es sorotávolság mellett a buza a sorközök felé is, vagyis csak két oldalt terjeszkedhetik, a ny gyűlősebb nem felel meg a buza fejlődési kívánalmának. A 8 cm-es vetésnél ezen hátrány elcsök, feltéve és még egyrészt hangsúlyozva, hogy a szokásosnál több magot azért nem vetünk. Ellenkező esetben a 8 cm-es vetés semmiféle előnyt nem nyújtana, sőt ellenkezőleg csak hátrányosnak még is számíthatna.

Van a 12-es és 15-es sorotávolságok még egy módja, mely szintén figyelemre méltó. Ez a keresztben való vetés. Az elvetendő magmennyiséget két részre osztva, felét a tábla hosszba, felét a széltébe vetjük el. Ezen eljárás mellett sem fekszik a mag oly sürűen a sorban s a minden oldal felé való terjeszkedésnek, mint a táblaszabványos, vagy a sorban való lehetősége. A vetést a táblahossz és kereszt irányban egyszerre végzük, a mennyiben az egész gép (és egyuttal a nyomában járó fogas) hossz, a másik pedig keresztirányban jár.

Az itt elmondottakkal távolról sem merítettem ki az ősi buza termesztésével köztendő előnyöket, vagy hibás szokásokat, de az alkalommal csak azon dolgokra kívántam rámutatni, melyeknek a gazda, meg a mostani vetési időnyben hasznát lehet. K. K.

Az 1895. és 1896-ik évi dohánytermékek eredményének összehasonlítása.

1896. évi dohánytermés általánosan 12 $\frac{1}{2}$ —13 $\frac{1}{2}$ %-ot apadt az eddig 1895-ik évi pedig 20%-ot.

Az 1896-ik évi eredménye azonban kivül enyhé volt és csak az maradt rossz, t. i. pecsétés, penészes, a mely már a beváltások is olyan volt.

Az 1895-ik évi termést alig győztük átfordítani, annyira nedves és túlszíros volt, mégis 30—40—60% romlott lett belőle.

Az 1896-ik évi termés jól épő; míg az 1895-iké csak heves erjedés után javult s általában nehezebb égetni volt.

Ily nagy különbség okait kutatni kötelesség és megeléjelem e ma még nehéz feladat. Az 1896-ik évi termés szedés időben érett be, de fejlődésekor nedves idő volt. Az 1896-ik évi ellenkezőleg száraz időben növekedett és esőben ért, t. i. csak augusztus hónapban kapott jó esőt, de ezt még felhasználta.

Az 1895-ik évi termés december és januárban váltott be. Az 1896-ik évi pedig január-februárban.

Igen valószínű, hogy az 1895-iké termésnél a nyers trágyát emésztette fel a dohány s a termés sok vonatananyagot tartalmazott.

Az 1896-ik évi pedig már az érettebbé vált trágyát használta fel s tartalma ha nem is oly kövér, de nemesebb volt. De semmiestsem nem sovány és tartalmazta, mely többé feltevés az anyagnak szivargyártásra vált alkalmassága is kizárja.

Az anyag jó erjedésének oka lehetett a Behrens-féle rothasztó ergombok hányja, melyek a leveleket már száradásukor ellepik. Hozzájárult még az is, hogy a nyersbőb dohánynak erjedése, mely hevesebb s igen vezélyes, mar a termelőknél a pajtkában és kisebb halmokban jobban ment végbe, mint a jóveket rakatában véghez lehetett volna.

Az apólis első sorban az anyag tartalmazása csak másodszorban a későbbi beváltásnak tulajdonítható. Például jó tartalmú és jó érett, korán learatot természet növekedésben is (ha nincs nagyon megereszkedve) lesemítható, decemberben beváltható, mégis jól fog erjedni és keveset fog apadni. Az érettebben, nyersbőb tartalmú kövér vagy nedves dohány mint pl. az 1893. évi lésofi beváltással is, sokat apadt, bár ha soha sem annyit, mint a korai beváltás után. Ugyanígy áll a romlás %/a is.

Érdekes a kapadobányának magatartása az erjedés alatt. Legyen bármilyen év és a termés váltással be korán vagy későn, a kapadobány mégis enyhén erjed és nem romlik. Pedig a rothasztó gombáknak a száradás alatt a kapadobány leveleit is el kell nyírni, az természetes; de a kapadobány leveleiben kell valami oly erős anyag lenni, mely a gombákat megöli, elpusztítja.

A pajta legyen bármily rossz s jószág, tartására használt, infecziált (trágyázott körülrakott kapadobánypajtkát láttam a nyáron) ellenálló képessége az erjedés alatt mégsem csökken, ilyen a viselkedése a nedvességel szemben is.

A szamoshtói dohány durvaságához képest nem bír elég ellenállással az erjedés alatt, a homokosabb földek; a kötött talajon pedig égése kedvezőtlen (azért e fajnál nem kellene maradni). Ha ezen anyag kissé túlszíró és nyers, akkor könnyen romlik; így természetén a kezelés tisztasága a döntő; mert ha rosszat pajtkában szárad, és nedvesen kezelte, el is pusztul.

Bárha tehát a faj és a tartalom, mint a kapafaj is mutatja, elsőrendű tényező, a kezelés mégis döntő befolyással a szamoshtóhányán.

Nem kétféle, hogy a fellátandó dohánykiserlet állomás vezetősége, az ily problémák megjelölésével foglalkozni fog.

Hátha sikerülne vegyelemzésel meghatározni a tartalmából ily ellentétes természetű okait és azt; minő trágyázási rendszerrel kövessen a termést, hogy természetnek nemessége ne függjön olyannyira, sőt teljesen az időjárásról. Mert valóban szomorú, hogy még mindig paraszal ésszel vagyunk kénytelenek dolgozni p. o. az elmulott 1896-ik eredményben semmi részünk nincsen.

Fejér Viktor.

ÁLLATTENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: Monostori Károly.

Gróf Károlyi Lajos tótmegeyeri és stomfai juhászata.

A tótmegeyeri uradalom merinó-ektoralnegretti juhgyűjtészetét 1806 ban alapították. A törzsnév eredeti tenyésztésyagra báró Geislernek hosiája (Morvaország) spanyol származása juhászataból szerzesített be. Később a harminezes években báró Bartenstein hemmerdorfi, gróf Vrba herczéje és Gadeget ősohatai nyájából szerzesített be kosok a vándorlásból vándorolt. Ezen időtől kezdve a vándor-pattlyi törzshűbélből állottak — mely jelenleg a mágosi uradalomban van elhelyezve — hozattak időszakonként jelesebb tenyész-apálatok 1878-ig. Ez időtől fogva a tenyészanyagot az uradalom kosok anyáival szolgáltatták.

A stomfai uradalom ektoalnegretti juhászataból 1806-ban lésoült a többi gróf uradalomból áthozott számféleti juhokból. A stomfai uradalomban az ektoalnegretti kivül husjuhtenyész is van, mely cotswold keresztező kelsuui kosok és anyajuhok bevásárlása által lésoült.

A mai lésozás Tótmegeyeren 13,500, Stomfán 10,000 darab, úgy hová a merinó juhok száma 13,950 darabot számlál. Emellett a stomfai husjuhtenyész 470 darabból áll. A tótmegeyeri állományban befoglalattik azon 700 daraból álló, különféle koru pepinier anyanyáj is, mely jelesebb tenyészanyag, különösen pedig apálatok előállításra van hivatal. A merinó-juhászkat úgy Stomfán, valamint Tótmegeyeren tiszta vérben tenyészetik. A juhok az utasban tekintett azoknak a tudóbajok iránti szorgos hajlandóságukra, Angolországból importáltak hampshiredown kosokkal kereszteztettek.

A tótmegeyeri juhászataban a rokon tenyészítés lehetősége került, miért is időnként idegen tenyésztekből kosokat vásárolnak. Így 1888-ban 4 drb kos vétetett 1800 font Sade-gasz ősohatai törzshűbélből, 1891-ben a mágosi uradalomból 6 drb kos szerzesített be csere utján. A stomfai merinó juhászataba — hol a rokon tenyészítés előfordul, minden negyedik évben a tótmegeyeri uradalomból húsbőb darabot tenyésztesz kosokat. Így juh tenyésztesz részére minden ötödik évben Angol országból importáltak hampshiredown kosokat.

A juhoknál irányadóul a testuly emelése, a hizöképesség fokozása szolgál, ellenben a merinótenyészethen a finom posztgyapjú előállításra a főcél. Erégén a merinóknál a tulajdonképen törzshűbélben a hágatas kézből az előleges bontirozás után a törzskönyvi beosztásnak megfelelően történik, míg a másodrendű állatoknál — a gyapjú minőség szerint osztályozva a hágatas csoportokban, a juhoknál ellenben szabadon történik.

A hágatási idő akként van beosztva, hogy a hárbányos január hónap kezdődő, től elnye legyen. E tekintetben a merinó törzsnév jelesebb apálatái szenvednek kivételt, amennyiben a jobb kihasználás czéljából a meddón

maradt anyag február hónapban a nyári ellétes czéljából lesznek felhagytva.

Az állatok pározatása a merinóknál a 1 $\frac{1}{2}$ év betöltésével veszi kezdetét, a juhoknál ellenben már 2 éves korukban tenyészésre használtak.

Kostó hágátva egy kora 30—35 darab anyát számlítanak. A csoportos és szabad hágátással 25 darab anya jut egy kora. Ennek megfelelőleg a merinóknál a vemhesedési százzal 80—84, az ellési százzal 78—80; a szabad hágátás után ellenben a vemhesedési 70—73, a leellési 67—70%-ot tesz ki.

A hárbány szüléskor után letovirozatlanak és pedig akként, hogy jobb félükbe a születési évszám, a törzshűbélben emellett még a bal félben a folyó szám is lesz letovirozva.

Az anyák nem fejtekné, hanem hárbányát 4 hónapon keresztül látják el tejfel, mikor is azok elválasztattak.

Születéskor a merinó hárbányok átlag 2 kgramosak, a juhoknál ellenben 3 kg. sulyt érnek el. 1 éves korban a merinó 24, 2 éves korban 30, 3 éves korban 38, 4 éves korban 39—47 kg. neheznek. A juhoknál 1 éves korban 34, 2 éves korban 42, 3 éves korban 46, 4 éves korban 48—50 kgramos.

A tenyészirány a merinó juhászataban: finom posztgyapjú szemű, külön tekintettel a tömörség, bértesség, száhhűség és kiegyenlítésre, valamint a jó árnyak között levő, kifejlődött nyakú testalkatra. Ennek megfelelőleg a merinó kosoknál a mar magassága 70 cm., törzshossza 72 cm. Az anyáknál a magasság 65 cm., hosszúság 65 cm. A juhoknál a magasság 67 cm., a hosszúság 74 cm. Emellett a testek egy a merinóknál, mint a juhoknál kell arányban állniak egymással. Általában kinézés tekintetében a kis fej, a rövid nyak, a széles mar, az egyenes hát, a széles far, a hosszú és mely törzs, a kellő hosszú, párbuzamos és oszlopserűen álló végtagok jellemzik a tenyészett állatokat. A merinóknál a testek a hampshiredown firtalkat hengeres, a tető repcsés v. gyöngyös a pózmaerkesztés tiszta, világos. Emellett a finomság, száhhűség különösen pedig a kiegyenlítés jelegzi a bundát, úgy, hogy az állatoknál lekerüldi gyapjú minden tekintetben megfelel azon követelményeknek, melyet a jó és nemess posztgyapjuhöz fűlnek.

A gyapjúszür is kellő mennyiségű, sárgás színű olvadék. Ilyforma gyapjút szolgáltattak a merinóknál átlag darabonként szürban nyírva 4, mosott állapotban 1.06 kgr.

A juhoknál, mint ezen fajtaéknál általában a gyapjú tömörsége csak közepesori.

A juhoknál az erjedéshez a merinóknál ellenben a táj mosás van alkalmazásban. A mosás májús-junius hónapokban 28—30° C meleg szaponárius lugban történik. A merinók egyirtiretek s az időjárás viszonyai szerint a mosás után 3—4-ik napon nyíretnek meg. A juhoktól kényirtetiek. A szürban nyírás márczius és szeptember hónapok végén történik. A mosott merinógyapjú részben a gyapjúuakción, részben pedig külföldön (Franciaország) adatik el mmászánként 280—295 font.

Ami az állatok ápolását, takarmányozását stb. illeti, ezekre nézve a következők mondhatók:

Az állatok az időjárásához és korukhoz képest hosszabb-rövidebb ideig legelőn járnak. Az erögzeb, 3-afdi és toklyók április 21-től, november 10-ig, a télibányor május 20-tól október 30-ig legelnek és pedig a mesteresség legelőn a kosok és a hárbányok, míg a termézetes és az esetleges tarlólegelőn a többi állatok részben vannak fenttva. Emellett a kosok és hárbányok a legelőtől ideje alatt a szűkösözg képest több-kevésbé szabad is kapnak. A jó ivóvíz mellett fejtenek meg egy hétre kényrig, fenýomg, gentiána kevéreket s hozzá még 15 gramm stb is kapnak tőlen

dését, dugulást és felluvódást okoz. Hasonlóan ártalmas a vad mák (*Papaver Rhoeas*) és a *Ramon-család-félék*. Ezen mérgezőnövények alkoholdíjait a kórházok felfuffadást okozókat, míg az előbb említett különben nagy táptértékű takarmányfélék, addig, míg rendes mennyiségben és mértékben nyujtatnak az állatoknak, ezek növekedését, erőbeni állapotát, sőt hizását is fokozzák, de betegítő hatást fejtenek ki, ha az emésztést zavaró nagy mennyiségben vétetnek fel, mert a bendőben a melegg, nedvesség és a takarmánnyal bejutott hasadó gombák behatására erjedésbe mennek át, a fehérjék szénhidrátok és zsírok eczet-, tej és vajsavvá alakítatnak át, miközben *foszforhidrogén*, *szénhidrogén* és *szén-sav* fejlődik ki, tehát oly légnemek, melyek a felluvódást okozzák.

Minden, még a legrendesebb emésztési folyamattal általi fejlődnek ki gázok a gyomorban és belekben, különösen kórháziállatoknál a bendőben. E gázok, mint a szervezetre felesleges és mérges anyagok, részben bőfűzés útján a szájon, részben pedig a végbélnyíláson át távoznak el. Addig tehát, míg e két út szabad, azaz, míg a bélecsatorna izomhátyjának működése normális, t. i., míg a belők kitágulása és összehúzódása által keletkezett *főnyegrész* élénk mozgás (*peristaltika*) tart, nem következik be felfuffadás. Az emésztő csatorna peristaltikus mozgása azonban csak addig működik rendszeren, míg a bendőben a gázfeljődés mérsékelt.

A gázoknak nagy mennyiségben való jelenléténi, mert ezek nyomást gyakorolnak az idegerekre és a bendő falára, ebből a vérzésényesség, együttesen pedig mindkét szervnek hűdése következik be; a peristaltikus mozgás renyhé lesz vagy egészen is megszűnik; a gázok sem a szájon, sem a végbélen át el nem távolíthatva, mindinkább feszítik a bendő falát és kifejlődik a felfuffadás körképe.

E körkép a felluvódás mértéke szerint különbözőképp mutatkozik. Így hízalókban, repászlentek, árpaacsiránk és különböző kisajlott magvaknak visszarumaradt terményei, nem jól megdarált tengerdarának és mindezekkel arányban nem elég szénának etésekor, csaknem mindennapos az állatok között a felluvódás. Nagy arányokat ez azonban nem szokott ölteni, csak azt látjuk, hogy az állat etetés után

120. Kosok és anyák. Gróf Károlyi Lajos tőzgyereki uradalomának mérnökjének tevérszéből. (Erdélyi fénykép felvétele után.)

4-5 óra múlva és különösen a bal horpasz táján igen telt, keveset vagy éppen nem kórházi és némi nyugtalanságot is áru el, a mennyiben kellettől többször kel fel és fekszik le és a legközelebbi etetésnél csak immelámmal eszik vagy egészen is ott hagyja rendszer takarmányadagját.

Gyógyítása ezen betegnek tényleg nem ülökzik nagy nehézségbe, mert elégésen az állatot kétszer 24 óráig koplatlanul s egyidejűleg az emésztést előmozdító szerekből, pl.

mesterséges karlsbadi sóból $\frac{1}{2}$ kilót 3-4 deka alvóporral beadni, hogy a baj ideig-óráig megszűnjék. De a hízó állatok közötti mutatózó gyakori emésztelésiesség folyamánya, hogy a súlygyarapodás az elfogyasztott takarmány értékelve nincsen arányban; a gazda nem találja meg számadást, sőt legtöbbször kárral járul. Ezért is a kezelést a takarmánnyak helyes összeállításával kell megkezdeni. Mert ha a szervezet a megkívánt emészethető fehérjéket, szénhidrátokat és zsírokat a száraz anyagokkal arányosan megkapja, úgy az emésztési zavarok, valamint ennek következményei, a felluvódások is maguktól megfognak szűnni.

Zöldtakarmányemlék következtében bekövetkezett felluvódások akár istállózott, akár legelőmarháznál, mindig akkor tűnnek szemünkbe, ha a bal horpaszt már feltűnően kidomborodik, mi néhány percz múlva is oly feltűnővé válhatik, hogy a horpasztj felső részlete magasabbra emelkedik, mint a far legmagasabb pontja.

Ezzel egyetemben természetesen az egész has is nagymértvben növekszik úgy, hogy a jobb oldal hasrésze is erősen kidomborodik. A baloldali horpasztj kemény rugalmas tapintatu és minél több gázokat tartalmaz a bendő, annál kevésbé nyomható az be. A takarmányfelvétel már kezdetűl fogva szűnnetel. Épp ezen jelenség teszi különösen a legelőmarháznál vagy juhnál figyelmessé a pásztot az állat bajára, mert ez különvalva a többiek-től, nem legel. Kezdetben a bélsár ürítése erőltette kis mennyiségben még történik, de mihamarabb egészen szűnnetel, daczára, hogy az erőlködés fokozódik; lábait a beteg hasa alá szedi vagy azokat szétterpeszti; hátát felpoposítja, farkát magasán tartja, nyakát előre kinyujtja, mi mellett a fülek felököl. Heilyből minden felluvódott állat nehezen loválható, sokszor csak nagy hájára lehet mozgásra bírni. A felluvódás fokozódásával a légzés gyorsabb és erőltetetté válik, mit a hasfalak erősebb mozgása áru el; az állatok féltékenységet áru nek el, folyton ide-oda tipnegek, a szemek köthártyái kivörösödnek, a tekintet meredt, a felületés vérekek kidagadnak, a fülek tövén, a nyakoldalán, a hónalj alatt és a horpasz-

121. Ábra. Hasjuhok. Gróf Károlyi Lajos stomai tevérszéből. (Erdélyi fénykép felvétele után.)

tájon izadság üt ki. A szivérres gyors és tenyérünket az oldalakra téve, még a jobb oldalán is érezhető.

A légzés mindinkább nehezített, úgy hogy ez feltűnő gyorsan, az orrcímáig igen erős tüdőveléssel nyitott szájjal, kinyújtott nyelvel, nyugós és rövid lélekzések között meggyógytá, véghez, közbén a betegség minduntalan nyakukat megnyitva bőfogú iparkodnak, csakohy sikertelenül; másik pillanatokon bírterre készülnek, mi azonban nem követhetik be, legfeljebb a bővárauk vizelnek minduntalan.

Ha az állatok ezen állapotokban gyors, erőszakszerűen megmozdítás nélkül, a legkedvezőtlenebb állapot szokott betállni, amennyiben a végtagok és a felek hidegllni kezdenek, a betegék egy helyen mozdulatlanul, mintegy megmerevű állanak, csakhamar hátsó részükre indgandói kezdenek és mialatt a látható nyálkahártyák megkökélnek, össze esnek és rövid rángások után elhálnak.

Az állatok óra legfőbb esetben megfulladnak és csak ritkán agyészülők. A gázok által kifeszített bendő ugyanis annyira előre nyomja a rekeszművet, illetve a tüdőt, hogy ez képtelen lépni a vér oxidációját végezni, a szénász nem csak hogy visszamarad a szervezeten, hanem a bendőben az erjedési folyamat alatt felgyűlik az ammónia, amely a nagy nyomás következtében, *diffúzió* (átömlesztés) útján a vérbe jut s így módos szénászmergés (megfulladás) követhetik be.

A szénászmergés gyakorisága a felhúvadásnál teszi mindenkori igen veszedelmessé e betegséget és okozza azt, hogy az állatok néha főlöra a szénász mérgezés következtében esetek túlnyomó számában azonban a betegség lassabban folyik le; így 12, egész 24 óra alatt, mert ha mülegesen a bendőből el is távolították a gázok, az ott nagy mennyiségben felhalmozódott takarmány uból erjedni kezd, illetve annak erjedése még folyton tart, mi a kezelésnél mindenesetre tekintetbe vendő. A szokásos hárszénász mérgezés mellett azonban a kibőfögés, valamint a belsír ürítés kíséretében a gázok eltávolodása megindul és a hasfalak, illetve horpazok lelohadása 1—2 óra alatt bekövetkezik, anélkül, hogy utóbjától kellene tartani.

A felhúvadás ellen való *védőkezelés* az eddig elmondottak szemébe tartásánál különösen suly fektetendő arra, hogy az átmenet a zóldtakarmányozásra ne hirtelen történjék; réll kell arra az állatok fokozatosan szoktatni. Így szánt-szándékkal veszedelemben hajtának a legelő állatok, ha telé szára, esetleg még szűk takarmányozás után azokat közvetlenül buja vésőre vagy éppen harsásra, luczadásra hajtánák. De hánk annak idején, midőn a gazdasági viszonyok ezt kívánják, mégis értékesíthessük a legelőket, kezdetben a kihajítás előtt némi száraz takarmány nyújtandó az állatoknak. Máskülönben ha csak arra alkalom van, a legelőtész sorványban, gyérebű füvű legelőn kezdjük meg és csak pár nap múlva engedjük át a dussab füvű hajléba legelőre az átahajítás; de kezdetben itt a felügyelet mégis nagy legyen, a legelőtész időköz kötőt, fel-egy úgy óráig tartson, aztán pedig engedjük jót az állatoknak a gázok kibőfögésére. Fokozott legyen a felügyelés harsmos vagy nedves harsmos, vagy luczolás legelőtészénél; de az eddig a legelőtész megjelölté bizott állatokban még itt sem fog rá enni felvéte, hogy alkalmazkodni tud képességet egy zsebhóra is előcsigti. Állástöltő állatoknál is erre minden rendezettheb gazdaságban van alkalom, a zóldtakarmány meggyvára és ugyan-csak megapozott száraztakarmánnyal keverten estessük. Ez többi a megzókásishoz irányban, több-kevésbé lehet, de beszérfelidni hagyjuk a zóldtakarmány; legjobb azt levegőzárta helyen állványokon széttergettetni.

A védekezéshez hozzátartozik végre, hogy minden gazdaságban kellő számu bendő-szurasap legyen készenlétben. Hangsúlyozom nek-

e azok készenlétben, a szurasap minden időben igen tisztán és jókarban tartása értendő.

Berzadosodott, piszkos szurasap nemcsak hogy nehezen vezethető be a bendőbe, de midőn a gázoknak kieresztése által, megmentetnek véllük az állat előtt, egyidejűleg a szurasapból alkalomtalán a piszkos mészszertel utólag sulyos igen sokszor az állatot elpusztító betegségek csiráját is bevisszik. Szükséges ezért a bendőszurasapokat (*krókóruka*) használat után 3%-os karbolos vízzel tisztán letörlni, megszáritani és vattába gönygölten dőzobba eltenni.

Az állatok *kezelésénél* nagyon természetesen egyedül törekvésünk az, hogy a bendőben felügyelettel gázokat minél hamarabb eltávolítsuk. Addig azonban, míg nem vagy a haj, a gázoknak rendes után, a szájon és a végleben keresztül való eltávolítására törekedünk. A bőfögést előcsigti a nyelvetek gyakori kihúzogatása, a szájon keresztül előzobba szalmaszálak húzogtatása; mindkét oldalra ingereljük a nyelvet, sokszor tényleg bekövetkezik a bőfögés. Hasonlóan hat a beteg állatok felkantározatása, mit úgy cselekszünk, hogy egy a százugokat keresztben mérsékelt szétélesztő szalmaszaukat vagy fadarabot két végével fogva madzaggal a szárvak mögébe megmozdítunk, megmozdítunk a szárvak csukait, vagy fadarabot szátránnyal, foghagyóval, petroleumum vagy kátránnyal bekennjük, hogy így undor ürzete és bőfögés váltassék ki az állatnál.

Egyenlő időben kissé folyóvát tett zsirt szokás szarvarhába 10, juhba 2 töböt, többet kevesebbet gőz feloldás használni, mert szintén undort kellet érzés a következők menye. A végfelnyalón egyszerű-egyszer 2—3 liternyi mennyiségben, minden felórában megismételve, langyos, szappanos, sós vagy olajos beöntések célszerű alkalmazni, mert ez hathatósan előcsigti a gázok megindulását. E beöntések *irrigátor* segítségével alkalmazzuk; a beöntésnél a szájnyílás mellett nem lehet bizonyára lesz egy vagy másfélméter hosszú gummissó, melynek egyik végét a végbélbe dugva, másik végére egy tölést erősítünk és ezen át ömlesztjük le a folyadékot. Az ugynevezett csőrefeszkendők (*kistályok*) ezen célra való használatra határozottan elvetendő. Nemcsak alkalmas, de szakemberrel is megessett már, hogy alkalmazása közben az állat nyugtalan léven, a végbél fala át lett szurasap. A gummissóval pedig ezen eshetőség teljesen ki van zárva.

A *belső kezelés* leginkább csak könnyebű természetű felhúvadásnál jöhet alkalmazásba, tőt többet, többet kevesebbet gőz feloldás, követel, lenél nem megszáritott és állat előtt, tőt lehet időben bevárni míg az ismételen adagolt gyözszerkek kifejtethetik hatásukat.

Nagy fokú felhúvódott betegknél pedig éppen elvetendő a gyözszernek száján át való beadása különösen azért, mert az eddig többé-kevésbé jók bizonyult szerdek folyadékok alkalmaknál lehet beadni, a mindenkori iszertések. Adhathi szarvarmarhának $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ liter szeszt kéttányi hideg viznek hozzáadásával; mésvizet feltílerenkit minden negyedóránként; terpentinajót egy-két evkanálit feltíler hígított borzesben, ami szintén megismételté. A szalmácskeszt, melynek hatása inkább igazolt, mint légyvöl, hideg vóna már szarvashóznál az ezen betegségnél elismert hatóság gyözszerkek közül, mert szokásos erős hidegessé mellett is igazítja a garatüreget és féltenyelésre készíti az állatot.

Juhoknál még inkább vagyunk belső sz-

relésre utalva, mert mint a tapasztalat igazolja, a bendő csapalosa sokszor halalos kimenetelű utóbjától szokott eredményezni, lévén a juh minden néven nevezendő sérülésekkel és betegségekkel szemben sokkal kevésbé ellenálló, mint a szarvarmarha. A juhok szármagya *gyógyászati* utóbjától meggyógyítására öntésre használjuk a *nésvízvet* nyegyediteknél minden 10—15 perczben; vagy a kámróspirtusz egy kévékanálit kevés vizen hígítva; vagy: félyókanálit *petroleumum* ugyanannyi palínkával keverve.

E gyözszerkeknek sok esetben jóhű szőlőgáttal tesz a bal horpazást *masszázs*ba, *gyógyoszlés*be, ami jobban elzöböz vezet, ha a birka elejét mérsékeltlen felemeljük. A horpazást ezen gyömoszlésbe hasonlóan jó sikerrel alkalmazható szarvarmarhánál is, és kisebb mérvű felhúvadásoknál ne is mulasszuk el, ezt mindeneseten szokoztítottuk. A bendőre ökölet eszközölt erőteljes gyömoszló munkások által a gázok e helyen visszazottatnak, a bendő falában az erekből kiszorított vér új-ból visszatér és kezdetét veszti a bémozgás, mialatt a gázok eltávolodása megkezdődik és a gyöglás csakhamar bekövetkezik.

Úgy a szarvarmarhák, mint a juhok, tömeges felhúvadásnál az összes betegét egyenként kezelni szükséges, mert a bendőben megfulladás veszélyében forgókat kiválasztva meggyurasapolni, míg a többieket, ha erre alkalom van, egy bekertiet helyre sorjítjuk és közben az állatokat majb jobbra, majd balra fordítva, erőlyesen mozgatjuk.

Ilyen mozgás mellett láttam egy több, mint kétfelnyalós felhúvódott tehénnyal, egy alkalba berizott, egy óráig történt, erőlyes mozgás után meggyógyulni. Itt ugyanis nem csak a mérsékelt mozgás hat, de az is, hogy az állatok egymást szorítva, a gyömoszló masszázsalt egymás közt végzik. Midőn az állatok fordítását eszközöljük, elég időnk van arra ügyelni, hogy a bekertietek túlságosan felpuhítottak legyenek, mert a túlságosan megnagyobb csapalokba. Ha bekertietek hely új alkalommal nem áll rendelkezésünkre, terelteszük az állatokat mérsékeltlen, juhokat pedig, ha van közlebe, folyóvízbe hajjuk, hogy csak a fejük lázssék ki, de csak 1—2 perczre, mit aztán a szűkesség szerint megismételtünk. Szarvarmarhák kulhoz hajtának és minden embert egy felhasználva, sorban öntözöttük a balhorpaztáj. Az eredmény itt is feltűnően jó.

Kerülni kell azonban az állatok nagy-mérvű hajsztalodás, mely nem hogy hasznukra, hanem határozottan kárunkra válik.

Végül még a *bendő csapalosa* kivételét tartom szükségesnek felismelni. Ez eljáratnál mindeneseten meg kell tartani, hogy a bendő, mely abból áll, hogy a szurasap, mint már említettem, tisztá legyen és éles, nehozy beszarásnál a bőr és az attala lévő bendőfalra zúzódjék is befertözések.

A szurasapalós, mindig a bal horpazástájón történjék, állandóan egy meghatározott helyre szorított, illetve a bendő embert egyben megtudunk, ha az állat baloldálán és a horpaz felé fordulán állva, juh tenyérünket a külső esőny szeglet alá és elébe közvetlenül úgy helyezjük, hogy az összefogott négy hosszú uj feléle, a kissé szétfeszített hüvelykuj pedig a horpazon le, illetőleg kissé előre felé nézők, a hüvelyk és a mutató ujjak között emelhet derékszögű, vagy képezi aztán azon pontot, hová a balkezünkben tartott szurasapot helyezük, mi ha megtörtént, a jobb kezint erőlyes nyomással a bendőbe nyomjuk azt. A szurasapnak a bendőbe való nyomásnál arra ügyelünk, hogy a szurasap behatolási iránya kissé le és előre felé haladjon.

Az éjtel és a bendő gyöglósát megelőzésé, ha a szurasap helyen a bendő szuras előzobba 3%-os karbolos vízzel fertőtleníttük, amit tegyük meg akkor is, midőn a *szurasap tokját* (*canule*) kivesszük a bendőből. A canulet a szuras után nem tanácsos rövid felé vagy

418. sz. kérdés. Kérlek gazdatisáimtól szives felvilágosítást arra nézve, hogy tavaszszal vízzel borított fekete agyagföldről a kocsirafordás szükséges fűzveszvé melyik fajja felel meg leginkább, valamint annak forrására nézve is.

O-Szatpár.

419. sz. kérdés. A f. év tavaszán a magvizsgáló állomás által megvizsgált és olomzáró 5 mm. löhőernagot vettem. A magvat tartalmazó zsákokat, nehogy az emberek kirágják egy ponyvára fűköttették tehát a magvak összeszűkítették. A tavasz folyamán ezen magot 3 táblára elvettem és most, hogy a tarlóherét lekaszáltam, láttam, hogy egyik táblán olyannyira tele van arankával, hogy azt kitisztogatni nem is lehet, a második táblán talán 2 rakományt fog a 3-ik egészen tisztá. Kérem, mi lehet ennek az oka, honnét jött az olomzáró magvak vetett földbe az aranka? Megjegyzem, hogy a nagyon arankás tábla szomszédságában levő föld ezélt 2 évvel löherével volt bevetve és ez lenyúl arankás volt, de fel lett szántva és buzával elvetve. Lehetséges-e, hogy az idei löherém annak következtében arankás? A múlt év őszén egy szomszéd birtokon láttam egy tábla löherét, mely már a buza learatása után néhány hétre egészen tele volt arankával, úgy hogy mint tarló löherém nem is kaszálták. En az löherét figyelemmel kísértem és a legnagyobb bűmületomra abban csak elvették lörtézt néhány szál aranka s a löhere igen jó kaszált adott. Minek következtében lehetett ez? előfordulhat-e esetleg ez nálam is vagy jobb lenne-e a löherét kaszántani és más növényvel bevetni?

Kereyve.

K. A.

Feleletek.

Beszántó szomszédok. (Felelet a 396. sz. kérdésre.) Ha a beszántás egy évvel régiebb lehet, rendez birtokpernek van helye az egyes volt urberek ellen. Ebben sikerrel csakis ügyvéd fog eljárni.

Megillet-e a bérlet a rendelkezési jog a bérbirtokon levő előfők fölött? (Felelet a 403. sz. kérdésre.) A szerződésnek idejét — a bérletesde szemponjtól különböző magafokú felbontással fogalmazott — szakszara a bérlet ugyan korlátlan szabad gazdálkodásra jogosítja fel, de a birtoklában változást nem állapít meg a bérbeadás tényével a bérbeadó területen bárhol található fák nem eszedék birtokos, a felelet a kérdés 1-30 pontjára tehát az, hogy a legelőn levő előfők bérbeadó birtokos tulajdonát képezik. Ebből kifolyólag — és ez a válasz a 2-ik pontra — bérlet igen közes „megtűri”, hogy az általa szántóföldök átalakított legelőkon az előfők megmaradjanak, ha csak az ellenkezőt világosan nem kötötte megának.

Hízen a bérszerződésnek oly radikális értelmezése mellett, mint a melynek kértetővő hajlandó a bérlet — és pedig mondjuk, hogy szerződésének véletlenül éppen utolsó évében — elhatározván, hogy az előfők szerzőknek használt területet szántóföldnek felötreti, és az ott — tegyük fel — esetleg felállított takarmányjaját vagy gépsznit utjában elhárítván, ezen épületeket egyszerűen lebontatná és elhordathatná, és nem tűné, hogy a szántóföldök felött szerzőknek megmaradjanak! A példa talán drasztikusnak látszik, de valamint az épületek a földbirtok elidegeníthetetlen tartozékát képezik, és azon a területen, a melyen állanak, megszüntetik a „szabad gazdálkodás” elvét, úgy respaktulandó az előfők is mint a földbirtok oly appendenciájai, melynek bérlet csak hasznóvetés — az aközökönél rözevágáshoz és bérbeadáséshoz — jogosult. Ezen jogban aztán bérbeadó nem is korlátozhatja, a kérdés 3. pontjára vonatkozó-

lag a felelet tehát az, hogy birtokos a fákot, mint a földbirtokból együtt hasznóvetésre átengedett értéket bérlet beelejezése nélkül nem vágathatja ki.

Lapsomajor. B. P.

Cseledek pótadója. (Felelet a 413. sz. kérdésre.) A mezőgazdasági cseledek a községi pótadó fizetésé alól nem mentesek.

Törvényes munkaszünet a mezőgazdaságban. (Felelet a 414. sz. kérdésre.) A kishíró eljárás teljesen törvénytelen, mert a mezei munka a törvény értelmében, csakis tavasznapokon figgesztendő föl. Julius 22-ike egyhétárat nem is ünnepe. A vallási ünneppapokra nézve is csak az a szabály, hogy a templom közelében és egyáltalán oly helyen, ahol az isteni tiszteletre zavarolag hathatna, minden zajos munkától tartózkodni kell.

Szavatosság lovakkért. (Felelet a 415. sz. kérdésre.) Eladó terheik szavatosságról, törvédsébe, a mi jogszolgáltatásunk terén a legteljesebb zürzavart és jogbizonytalanságot uralkodik is egy senki se csudálkozók azon, ha lépten-nyomon elentetés bírói határozatokkal találkozik, mert hisz a felsőbb és legfelsőbb bírói határozatok közti ellentmondás egyéb kérdésekben sem tartozik nálunk a ritkaságok közé.

Ennek az állapotnak a magyarázata nagyon egyszerű: polgári törvénykönyvünk nincsen, az osztrák kódexet röstejük követni, de annak a szavatosságra vonatkozó szakaszai ugys teljesen elvéltek, a bírói gyakorlat tehát törvény az egyes esetek labirintjában s annak kezdése helyezett biztosságot, mert a szavatossági főbírák tanát és a megfelelő szakfellejeseket az állatorvosi tudomány végleg nem állapította.

A felhozott esetben pl. a kehség van mint főhába állítva, holott a kehség csak egy állapot, amely többféle körnek lehet a következménye, amely körök egyenként is más szemrehatóak asnek. Ha tehát a tudomány által nyújtható támpontok is már ennyire bizonytalanok, a bírót nem várhatunk teljes következetességgel. Ismételteln utalok dr. Hutya Ferencz könyvére a „Szavatosság az állatkereskedelm”-ben. Ennek fejtegetése közt minden érdeklődő teljes felismerést nyerhet a kérdés mai állása fölött, sőt mi több, arra is pontos feleletet talál, hogy mit kellene tenni az osztrák és jogzari részről, hogy ezek az anomáliák megszűnjének.

Közutak tartozéka. (Felelet a 416. sz. kérdésre.) A fészlagabiró törvényesen járt el, mert tekintet nélkül arra, mily széles terület tartozott eredetleg a közfúthoz, a jelenlegi árok a közúti törvény értelmében egész szélességében a magvizsgáló állomás által lejelombotzott arankamentes magot vásárolt, pedig az nem elég. Az arankamentes magot arankamentes földbe is kell vetni s akkor meg is lesz a várt jó eredmény. Gazdatisáram esete úgy látom a következő: Egyetlenesen összekevert magot vetett el egy területen, amelynek egyrészt arankasodott, másrészt meg nem. Nyilvánvaló tehát, hogy nem a vetőmagot meg a közeg terület arankasodott el.

Ez az eset nagyon gyakori s az arankasodás következik módon alá be: Ha elarankasodott heretékbe alszántatják, akkor hosszú évekre inficziójuk a talajt, t. i. magvak a szántás alkalmával visszakeverednek a földdel kemélységig s az eke azután minden

évben felszínre hoz több-kevesebb anyagot s ezzel megadja a lehetőséget, hogy azok csúszanak; ha azonban olyan növényt talál ott a kicsirzős aranka, amelyen nem tud megélni (pl. gabonafélék), akkor azonnal elpusztul. Valamelyik évben, mikor here kerül az inficzióztáblára, az az évben felszínre kerül arankamentes kicsirzárón, növényei fejlődnek és elterjednek a terület a legnagyobb bűmületomra, a hibát a vetőmagban keresi, pedig nem ott van.

Az ilyen csodálatos megjeléseket elkerülendő, czélzserű a föltoakat a földig letakarítani s elégetni, csak azután szabad felkaszántani. A másik: szabály pedig az, hogy arankamentes heret ne etessünk a jószággal, mert az aranka mag a panajai és ízlelőel együtt kikerül a trágyadombon, onnan meg a földkebe s inficziója a talajt 10 évre. Ez utóbbi eset még nagyobb csodálót szokott szülni. Azt szokták mondani, hogy: „még soha sem volt ebben a táblában here, mégis elarankasodott az új utas”. Persze, hogy elarankasodott, mind az arankamentes östréjű négy ökrök hordták el a telen. Véleményem szerint így módos az ország szántó-vető területeinek nagyobb része inficzióra van kerülve.

Ami pedig azt illeti, hogy az elarankasodott herebesítésben az arankafoltok a következő évben csak úgy a maguk jó szántóiból meggyógyulhatnak, azt én természetesen nem hiszem, hogy megszaporodnak, mindennapi eset. Az elarankasodott herevetést legjobk kaszántani, de ha nem sok közte az aranka, esetleg irtás is elegendő.

Thaisz Lajos.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:

Szárpadkiallítás — Nemzetközi vetőgépverseny, 1913	Oldal
Hasznóbéres telepek. Kossuthy Viktor.	1313
Egy és más az özvi bevetésről.	1314
Az 1895. és 1896-iki év dohánytermésének eredmények összehasonlítása. Főjér István.	1315
Állattenyészet.	
Gróf Károlyi János tömeggyeri és stomfai juhászata. Sziklányi Sándor.	1325
Állattenyészfegy.	
A kérozők felvételéről.	1316
Gazdasági lapar.	
Szezon erjedés elszótojeik nélkül. Windisch Richárd.	1319
Levélzárkény.	1319
Vegyesek.	1320
Kereskedelem, tézse.	1323
Budapesti gabontézse — Szezzelt. — A központi vásárokban árnyégszer a nagyban (en gros) módosított támliszeti üzlet. Székelyházy János ideiglenes minőségű gazdasági tanácsadó segéd-tanár, Köröser István ideiglenes minőségű gazdasági tanácsadó segéd-tanár, Kócsy István ideiglenes minőségű földmívelésügyi segédtanácsadó állásában véglegesítette.	1324
Bécsi szürómárvásár. — Bécsi juhvásár. — Párisi juhvásár.	

Véglegesítések. A földmívelésügyi m. kir. miniszter Károlyi Rezső ideiglenes minőségű m. kir. gazdasági tanácsító rendezés tanár, Németh András ideiglenes minőségű gazdasági tanácsadó segéd-tanár, Székelyházy János ideiglenes minőségű gazdasági tanácsadó segéd-tanár, Köröser István ideiglenes minőségű gazdasági tanácsadó segéd-tanár, Kócsy István ideiglenes minőségű földmívelésügyi segédtanácsadó állásában véglegesítette.

Megilletések. A földmívelésügyi m. kir. miniszter Bárczy Balázs jószágfelügyelő, pacsis lakos Zemplén vármegye bodrogközi járására nézve. — Grosz Ákos nyugvással lakos, gazdasági igazgató, Bereg vármegye munkács lakosára nézve. — Jozsef István dírtólófió közp. Sopron vármegye felső-pályai járására nézve. — Krón József földművelő, német-lépele lakos, Liptó vármegye gőlyös-területi járására nézve. — Müllerer Sándor eszéli lakos Hervey vármegye hatvani járására nézve és Szenczyer János nagyjónyi lakos, gazdasági felügyelő, székelykeresztúri járására nézve. — Müllerer Sándor eszéli lakos Hervey vármegye hatvani járására nézve az állandó gazdasági tanácsadói tisztelt birtok meg.

Házasság. *Károly Rozsa*, a földművelési minisztériumban beregész gazdatiszt és h. ó z. t. e. vezér. előadó. Magyarórád. *Balás Arpád* a gazdasági muzeum igazgatójának helyett.

Halalozás. Pécusfalusi *Péchy Tamás* val. t. t. volt közközelőségű magyarországi és képviselőházi elnök, szept. hó 17-én 69 éves korában Alsó-Kázmárok elhunyt. A meghodogott, aki az OMGE-nek is régi alapító tagja volt, a magyar közéletnek általánosan ismert és tisztelt alakja szált a sírba. Közgazdasági ténykedése különösen vasúti fejlődésünk történetében nagy maradványt hagyott. Nyugodji békéül Eroszkalyi *Fényes István*, a gazdasági muzeum gondnoka, a hó 16-án Budapesten elhunyt. A meghodogott az állami ménesbíróknál volt intéző s a millénárius kiállítás által a mezőgazdasági csarnokban, mint gondnok működött s különösen a vidéki csoportos kirándulások fogadásával s vezetésével foglalkozott. Legutóbb az újonnan szervezett mezőgazdasági muzeum gondnokja tisztelővel bízta meg a miniszter. Működési körét mindig buzgalommal s lelkiismeretességgel töltötte be, a magyar mezőgazdaság derek nászónak munkáját vezette el benne.

Uralokdók a mezőgazdasági muzeumban. Öfelsége a király és felsége vendége. II. Vilmos német császár, a fővárosban megtekintett közelművelés számára a most megnyitott mezőgazdasági muzeumban is megfordított. A renaissance épület főbejáróján *Daranyi Ignác* földművelési miniszter díszmagyarban fogadta a felségeket, a kiket az egybegyűlt 7-800 főnyi közönség lelkesen megözönelt. A miniszter bemutatta a császárnak nemeskéri *Kiss István* államtitkár, *Tornyai* miniszteri tanácsos, *Balás Arpád* igazgató, a muzeumi szervezőjét ifj. *Paikert* Alajos, továbbá *Albár Ignác*-ot az épületesport tervezőjét. Az uralokdók nagy érdeklődéssel szemléltek a muzeum tárgyait, egyes csoportoknál Vilmos császár hosszasan megállott s felvilágosította magát. Végül kijelentette, hogy a látogatoknál felette meg volt elégedve. E muzeum is egyúton nagy hasznát hozta Magyarországon a mezőgazdasági érdekekben menyi történi. Daranyi Ignác miniszter erre választ hálás köszönetet fejtette ki azon nagy kitüntetésért, a melyben a gazdasági muzeum részesült és azon meggyőződésének adott kifejezést, hogy a legmagasabb látogatás által minden magyar gazdát megismeréshez érte meg. Öszintén örültek, hogy a felségek ezt az egészet új, mezőgazdasági kulturintézményünk érdeklődésükkel tüntették ki, mert ez a látogatás biznysága annak, hogy a legfelsőbb helyen is át vannak hatva annak tudatáról, hogy ebben az országban a nemzeti jólét leghatalmasabb forrását a mezőgazdasági képez.

A fertőzött budapesti szarvasmarhavasárón. A múlt héten a budapesti szarvasmarhavasárón a Szerbiából felhozott állatok között az állatorvosok a száj- és körömjárás betegségét konstalták és a több mint 2000 darab- ból álló feljártásban 300-nál több szarvasmarhát találtak inficiálva. Erről a leletéről köztélepszereleg jelentést tettek a földművelési minisztériumnak, ahonnan egy állategészségügyi felügyelő ki is ment a helyszínre a szükséges intézkedések megtétele végett. Eddig rendszerben is volna a dolog, amennyiben a dolgot nem tilták el, de a tett intézkedésekkel egyáltalában nem lehetnek megelégedve, sőt azokat a magyar állattenyésztőkre és hízóllókra egyenesen sértésméltó és veszedelmes tartják. U. i. a fertőzötteknél konstalt állatok a vesztérgistállóba helyezték, de a többi szerb állatokra nézve megengedték az eladást és a vásártérre való elszállítást és a szerb marhák további behozatalt nem tiltották be. Nyilvánvaló, hogy ez intézkedés helytelenység nem enyhíti az, hogy az eladott szerb marha Magyarországnak csak oly városba vihető, ahol közvédelem van és az állatok azonnal levágásra kerülnek. A szerb

marha versenyeivel gazdáinknak ügyis elég bajuk van, most egy nyilvánvaló ragadós betegség tömegesen út ki közöttük, behozatalluk mégis vigan folyik, dacára, hogy az egész országot a fertőzés veszedelmének teszik ki. A veszedelmek külföldi irányú, amugy is rendkívül megdöbbentő kivételnek is a legnagyobb veszedelmének teszik ki, mert hiszen jól tudjuk, hogy az osztrák hatóságok kapva kapnak minden alkalom, amióán a mi odairányú kivételünket behitathatják, Németországgal szemben pedig egyenesen lehetetlennek lesz téve a kivétel nemcsak a budapesti vásárról, hanem az ország egyéb részéről is, melyért a száj- és körömjárás átöröse ismeretes lesz. Emlékeztünk csak vissza, hogy a Kőbányán néhány év előtt a sertések között uralkodott száj- és körömjárás miatt Németországban ellított bevitel mekkora károkat okozott tenyésztőinknek és kereskedőinknek. A szerb szarvasmarhák behozatallának ellátása országos érdek, nem lehet itt tekintete venni sem azokat a politikai tekinteteket, amelyek miatt Szerbia terményeit oly következetesen favorizáljuk már évek óta a saját terményeink rovására, sem pedig azt a nagyon is szűkítő érdekeket, amelyek a fővárosi ménesároknak a silány minőségű és olcsó szerb marha bevásárlását és forgalomba bocsátását lehetővé tették. A földművelési minisztériumból sirgós és erősen intézkedések várunk, annak inkább, mert már magában véve az a körülmény is gyanús, hogy a szerb marha behozatala az utóbbi két héten nagyobb arányokat öltött, ami azt mutatja, hogy Szerbiában gyorsan akarok megszabadulni készleteitől, neogy annak értékesítésében az uralokdók száj- és körömjárás meggyőzően a legnagyobb megaládlózza. Ha már vámpolitikánk hibája miatt a sertés verseny normalis körülmények között törti vagyunk könytelnek, akkor, amióán érdekünket illy nagy veszedelem fenyegeti, a legkevésbé, a mit a földművelési minisztérium meglehet az, hogy a szerb állatokkal legalább a betegség elmulaját teljesen kitiltás. A jövőre megváltatott. A jövőre válogatás gazdasági egyfaj hó 19-én sorvetőgyűlést rendezett a *Schüller*-tele lévai uradalom területén. Mindjárt itt megjegyezzük, hogy a verseny gépgyárosaink tekintélyes számu géppel vettek részt s a gazdaközönség is nagy számban jelent meg a versenyen. E tekintelben tehát a Bars vármegyei gazd. egylet akciója teljesen sikerült és tekintetében a körülményre, hogy a vetőgépgyártás terén orisai haladás tapasztalható s az egyes gépek igen jelentékeny szerkezeti javítások öszödlöttek, a melyek gyakorlati hasznavehetőségéről a gazdaközönség csak az e czélból rendezett vetőgépmutatásokról, illetve versenyeken szerezhet meggyőződést, a gazdasági egyesületeknek meg kellene szerezniük a szükséges brümmel időzölvést. A milión azonban ezt tesszik, szükséges tartjuk hangsúlyozni, hogy feltétlenül kívánatosnak tartanok az ilyenű versenyek egyöntűen alapon való rendezését, mert ellenkező esetben könnyen beáll azon nem is oly ritkán tapasztalható tény, hogy az egyik versenyen oly gép szel és a szelvények, melyek egyelőre rövid időre belül másutt rendezett versenyen (sokszor igen hasznó talaj sz. viszonyok között is) harmadik, sőt negyedik helyre azorul. Az ilyenű azután a versenyek komolyságát s realitását nagymértékben veszélyezteti. Éppen erre való tekintettel az OMGE, azon fáradozik, hogy a különféle gépreselekedések birtokát a szelvényekkel, melyek a helyi viszonyok figyelembe vételével, alapul szolgáljanak a gazd. egyesületek által a jövőben rendezendó versenyek bírálati eljárásánál. Nagyon helyes törekvés a gazdasági egyesületeknek, sőt hivatásuk is, hogy vidékük közönségével megismeressék a mezőgazdasági gépgyártás újabb vívmányait, de a mennyiben ezek elterjedése versenyeket rendeznek, teljesen logos azon óhajtat, hogy a bírálat egyöntűen alapon történjék. A lévai vetőgéprese-

nyen a következő gépgyárosok vettek részt: *Friedlander József*, *Nicholson* gépgyárosrésztársaság, *Melichár Ferenç*, *Sack Rudolf*, *Weiser József* (N.-Kanizsa), *Vörö Sándor* (Nyitra); ezeken kívül *Moravék János* zelai urad. intéző is részt-vett házilag készített gépgyároszárval kombinált vetőgéppel a versenyen. Összesen 16 gép állott versenyben. A gépek bírálatára a következők terjedt ki: 1. vonóró 3. székeltre, 2. a szerkezet száljárására, 3. a szerkezeti tökélyre, jelesül: a) az elvetendő magmennyiség biztos meghatározására, b) különféle nagyságu maglólek vétetésére, c) vetőszárk, d) vetőeleműlyök, e) kormányzás, f) kúrítés, 4. a teljesített munka minőségére, 5. a magelosztás egyenletességére. A kombinált gépként 1. a műtrágyázós száljáróhatóságára, 2. a műtrágyázós egyenletességére. A bírálat bizottság *Ludnyánszky* Titusz egyesületi alelnök elnökletével a versenyt megelőző napon kezdete meg működését, olyformán, hogy beható vizsgálattal tárgyára tette az összes gépként a fentemeltelt pontok, melyek jobba vagy kevésbé jobb voltak 0, 1, 2, 3, 4 értékszámban nyert kifejezést. A bírálat bizottság végleges ítéletét nem mondot a gépekről, minután a magországi egyenletesség csak a vetés kikélete után lesz konstaltálható e ennek alapos megbírállása nélkül helyes ítélet nem hozható. A jury ítéletét annak részben közölni fogjuk.

A szőlőszeti tanulmányut. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület által az ország kivaló bortermő vidéikere tervezett szőlőszeti tanulmányut a hó 12-én delölött vette kezdetét a fővárosi mintaszőlőtelep megtekintésével. A tanulmányutban 54 szőlőtermő gazda vett részt, kiket *Babinec Gyula* az OMGE igazgatója kísért ki hazán. A Szőlő- és Vízgazd. *Gézánék* szőlőszeti mintaszőlőtelep gazdaságát tekintették meg. Szeptember 13-án a társaság Siófoknál a Balaton-teremt utazott s a szőlőszeti tekintetben legérdekesebb borvidéket tanulmányozta, ahol a filoxera a legártalmasab nyomokalt hagyta. A tanulmányoztok mindenütt a legzavesebb állapotban találtak a filoxerát. Fűrészen a Zalamegyei Gazdasági Egyesület nevében *Taranyi Ferenç*, Révfölön *Gaal Lőrinc*, Badaöcsyben *Gad Odón*, Keszthelyen dr. *Csanády Gusztáv*, Lesencez-Tomajon *Herteleny Ferenç*, báró *Pathány Géza*, *Kajky Gyula* s *Virius* Vicszó tisztartók időzölvést s kalauzolták a tanulmányoztokat a legnagyobb szépségűleg. A tanulmányoztok nevében *Ludnyánszky Gyula* a tanulmányut vezetője köszönte meg a zalármegyeieket időzölvet s kalauzolását. Csopakon *Taranyi Ferenç*, Révfölön *Engelbrecht Károly*, Badaöcsyben a zircieki, Lesencez-Tomajon *Herteleny Ferenç* vendég-szerokt házában nyílt alkalma a tanulmányoztoknak a legzavesebb állapotban találtak a filoxerát. A tanulmányut balatoni része rendkívül tanulságos volt, mert a filoxerával való küzdelem sehol sem oly nehézős és költséges, mint az ország e kitűnő bortermő vidékén. A tanulmányutnak igen nagy kibátása lesz a szőlők újajalkáltása jövő munklatára. Balatonmentéről szeptember hó 17-én Budapesten át a szőlőszeti tanulmányut magmennyiségére indult a társaság s megnézte Szeged városnak 40 holdas mintaszőlőtelepét, ugyszintén a város határában lévi királyházi homoki szőlőtelepüket. Szegedről Arad vidékére utaztak a csáli, hegyaljai, vilgosi, ménessi, gyoraki és magyarádi szőlők megtekintésére. Csáltán, az országos szőlőszeti tanulmányutnak a 20-án pedig a vidék rendezése igen meglepte a tanulmányoztok gazdák; innen Aradra indult a társaság, ahol a nap delutánját töltötte, megnézte a vétnakun kivégezi helyét s a várat. Szeptember 19-én Aradról Paulisra utaztak a kirándulók s delölött a paulis-baraczeiki telepet, delután Arad-hegyaljai tanulmányoztok 20-án pedig a vilgosi és magyarádi szőlők. A tanulmányut eredményét, melynek nagy kibátása lesz a szőlők újajalkáltásának jövő munklatára, az OMGE.

külön felajánlása vagy kiadói. Nagy könnyébségére szolgált a tanulmányozóknak Engelbrecht Károly borászati és szőlészeti főfelügyelő jelenléte, aki szakzsérv felvilágosításával s lekötelező mondatával az egész társaság elismerését s rokonszenvét megnyerte. Nagy feltűnést keltett, hogy a helyi szakértők elvonatka a tanulmányutatót. Így Balatonméned Tus Antal szőlészeti felügyelő igazgató. Ára: vidéken pedig Mayer Hermin vincerészlelő igazgató másféle rendelkeztek s így a szakzsérv helyi vezetője elmaradt, dacára, hogy a miniszter előzőleg a tanulmányozók mellé rendelte őket. Kérdése, ki látta jónak a miniszter előzetes rendelkezését ellenszerezték, de még külsőben hangzanak a híres, úgyv. árnak fel, hogy ki rendelkezik hát voltaképpen a miniszter szakzsérvével, mert a földművelésügyi miniszterről nem tehető fel sem az, hogy önmagával colliosiha jussom, még kevésbé, hogy a tanulmányút sikere elő akadályok gördesen.

Bimetallizmus újabb kifutása. A nemzetközi egyezség az ezüst remetalizása érdekében ugylvánt a megvalósítás útjára került. Az a ház, mely a nemzetek kormányait az aranyvalutát forszirozásával fogva tartotta, színi kezdte és a józanabb fellogásnak enged tért, a melyben az ezüst a régi jelentőségét megközelítő helyzetben ismét elfoglalja. A színpont, amelyet az ezüst ezúttal szívesen keresztl teljesített. Az ezüst értékek helyreállítására a nemzetközi egyezséget az észak-amerikai Egyesült-Államok új előnye kezdte, amiald Walcott szenátor két társával együtt Európába küldötté részben információk szerzése, részben kapacitáció végett. Az amerikai küldetésnek a nemzetközi aranyvaluták siker fogja koronázni. Az aranyvalutás európai államok Anglia példáját követték, amelynek gazdaságot és rendezett pénzügyi viszonyait az aranyvalutának tulajdonították, elefejté, hogy Anglia gazdasága gyakorlatban és magas fejlettségű állapotban van, amelynek jóléte és tulajdonképpen a világban is különben is az aranyvalutának való átértes épp a nemzetközi nagy ügy töké érdekét képeze első sorban, mely ezen a rendezésvélemző elhelyezett és meglevő aranykészletével fényes üzletet csinált. Az amerikai küldöttök miközbenes eredménye éven Angliában jelennek meg, a hol a kiráster első lordja Balfour már rége előt a bimetallizmus mellett foglalt állást és most a legelső pénzügyi miniszterül intézet, az angol bank előnye a kormányhoz intézett magánleveleiben lehatésgenek jeleníti ki, hogy az angol bank ércfezdeteinek egy része (I) ezüstben dönaltassék, ha a francia pénzérvő a szabad ércfezdésére számára ismét megnyitják és az arany vevőit a bimetallizmusra forduló marad. Anglia tehát a bimetallizmus restaurálására az első lépést megtenni hajlandó. Annál nagyobb ennek a jelentősége, mert az aranyvalutások legfőbb érve szerint arany elegendő mennyiségben áll rendelkezésre, ez a mennyiség a legközelebbi jövőben pedig még emelkedni fog, mert az aranybanyanok kívül csak a legutóbbi időben Alsóházban igen gazdag aranybányákat fedeztek fel és még sem fének által, hogy az arany ára csökkenjen, még ha a valótában az arany egy része az olcsóbb ezüsttel helyettesített is. Angliának ebben a lépésében kétségkívül ismét gyarmatpolitikájá képezi a mozgató erőt. Ez azonban rák a német közérdekekkel szembe, mert a fontos, hogy a bimetallizmus valuta restaurálására az első határozott nyilatkozat a világ legzadagabb és legtekintélyesebb pénzügyintézetének köréből ered, ami teljes elölgéltet és igazolást nyújt a bimetallizás eddigi törekvéseinek és a jövőre új erőt ad a küzdelemhez.

Német sűrűrpa- és komlókiállítás Berlinben. A berlini sűrűrpa kísérleti és tanintézet, a német gazdasági társulat és a német komlótermelési egyesület közreműködésével f. é. október 15—17-éig sűrűrpa- és komlókiállítást rendez Berlinben. A kiállításon részt vehetnek árpa, sűrűrpa-buza, malta és komló termesztéssel, kereskedelmével és fogvasztással foglalkozó személyek, czégek és testületek. Kiállítók: Bel- és külföldi árpa, sűrűrpa-buza, komló, árpa- és buzamalta, továbbá árpa és komló termesztésével való művelési és taneszközök, az árpa és a komló sűrűrpa feloldozására szolgáló eszközök és mindennemű sűrűrpa gépek és szerzeszámok. A bemutatás határideje október 1-je és 50%-kal magasabb térdíjak mellett október 7-ke. A térdíj egy 3 kilogrammnyi árpa-, buza- vagy maltaminta után 2 márkát, egy 50-kg-nyi komlómintán után 3 márkát, egy tárgymarknál m-ent 10 márkát tesz ki. Díjakra csak a német kiállító 1897-iki saját termelési árpa, buza és komló pályázhatnak. A díjazás védelme szerint történik, de az egyes vidékek első díjakat nyert árpa egyes között külön bíráló-bizottság előtt ismét fődíjakért versenyeznek. Díjakul pénz-kulcs oklevéllel állnak a bíráló bizottság kezébe. Az oklevél mintákkal lehet díjakra pályázni, a melyek árpa- és buzamalta legalább 1000 kg, komlónál legalább 50 kg, eladó árú képviselnek. A díjazott mintákat a német gazdasági társulat vandorkiállításain is befogadják mulatni. A kiállítás részletes tervezete és bejelentési lapok a következő címmel szerepelnek: *Verzeichnis für Garungsgewerbe, Berlin N., Seestrasse.*

Állatorvosi poliklinika. Az állatorvosi akadémián újabb létesítést poliklinika intézmény feladota, a székes főváros területén és annak közvetlen környékén díjtalan állatorvosi segély nyújtani állatok belső és külső megbetegedéseinek a szilési és szilési megkezelésére. A poliklinika igazgatóhelyén felvélni látványlag vagy telefon útján intézett megkezelésre, melyben a felmerült megbetegülést természetesen röviden meg kell jelölni, az illető szakma tanára vagy tanárségére, nehány hallgató kíséretében az eset színhelyére kirándulni a szükséges mutatókhoz kezelet fogantatására, valamint az állatok gyógyítására nyújtsa teljesen díjtalan. Kívánatos, hogy az állat tulajdonosok ez az új intézmény, mely a külföldön már nagyon kifejlesztett, saját érdekében minél sürűben vegyék igénybe.

Német gazdák tözsége. A Magyar Gazdák Személyének sajtó alatt leve szeptemberi füzete közli a következőket: A berlini gabonakereskedők és tözsei ügynek tudvalójában nem akarván magukat alávetni a kormány intézkedéseinek, melyekkel a spekuláció tulpalkasán határt szab, inkább nem járnak börtöre; titkos börtörek a kormány bezaatván, most levelbelleg és telefonon üzük kártékonny módosítotték. A szájrátján az a következők, hogy a gazdák árjegyzékének a következők: A mezőgazdasági kamarák végleg leszámoltak a spekulációval. Felhasználtak a szájrátját és ezalatt megcsinálták a gazdák központi árjegyzék állomását. Erre nagy lett az ijedelem a különböző gabona-bizományi és tözsei irodákban. A spekulánsok azt kezdtek hiszrelni, hogy a gazdák árjegyzékének a következők, nem megbírhatók, nem különbözötték meg a kelendő a sokféle gabonát stb. A fölmerült hírszertekekkel szemben most a Centralstelle der preussischen Landwirtschaftskammer hirdetést tett közzé, melyben a közönséget az árjegyzék természetéről fölvilágosítja. A jegyzés három részre oszlik: A. Az első szakaszban foglaltatnak az árak a melyek Németország egyes mezőgazdasági kamarái területén előforduló effektív kötekmél feljegyeztek. Az értékesítések a száakra menő bizalmi férfiak, az érdekel eladók, a szövetkezetek és a vásárló biztosok közik be. Az második szakaszban a jegyzés ok a melyek Németország egyes mezőgazdasági kamarái területén előforduló effektív kötekmél feljegyeztek. Az értékesítések a száakra menő bizalmi férfiak, az érdekel eladók, a szövetkezetek és a vásárló biztosok közik be. Az második szakaszban a jegyzés ok a melyek Németország egyes mezőgazdasági kamarái területén előforduló effektív kötekmél feljegyeztek. Az értékesítések a száakra menő bizalmi férfiak, az érdekel eladók, a szövetkezetek és a vásárló biztosok közik be. Az második szakaszban a jegyzés ok a melyek Németország egyes mezőgazdasági kamarái területén előforduló effektív kötekmél feljegyeztek. Az értékesítések a száakra menő bizalmi férfiak, az érdekel eladók, a szövetkezetek és a vásárló biztosok közik be.

renkint. Ezek az árak már a nagyban valót kereskedés köpnyűjait. Ezek között a hadüjgyi kormány részére teljesített szállítások is. Az árak megdobozó kereskedők, minőlnők és közhatalnok közlik. Legérdekesebb a harmadik csoport. Úgy látszik ez fajt legjobban a spekulánsoknak. Ez egészen új intézmény. Saját eredeti látványt után közik a világ piacait árait. Pajszly szerint tenőnként számítva. Ilyen érteistést eddig azok költségessé volt a miatt csak a legnagyobb kereskedő házak szerezhettek és azokat persze titokban tartották. Most mindenki áttekintheti az árlakulást és ahhoz alkalmazhatva eljárását. Most a gazdák áttekintheti a helyi piacokat az egyesültesen való díjazás kereskedelmi üzleteket és a világ gabonavásárját. Ez utóbbiaknál még említést érdemel, hogy minden külföldi ár a vitelér és a pénz árfolyama szerint át van számítva markara és illetve viszonyítva van a berlini piacához. Ebből mindenki áttekintheti a gabonakereskedelmek fluktuációját és levonhatja belőle a szükséges következtetéseket. Ez igazságtételi remélli, hogy az új rendszer és egyedül helyes gabonavásárjegyzés nemcsak a gazdákat, hanem a tisztességes kereskedőket és a malmokat is kifogja előgteni. A kezdet meg van. Ma még csak Berlinben jegyeznek igazi árakat és nyuntanak tejjakoztatást a gabonapiacra valódi helyzetéről, de reméljük, hogy nem sokára következnek a világpiacok.

Tenyészarvasmarha díjazások Vasmegeben. A vasmegei gazdasági egyesület a megye szarvasmarhatenyésztésének felvirágoztatása érdekében két irányban működik: 1) tenyészbikkákkal látja elő a köztényszéket és évenkénti tenyészarvasmarhadíjazásokat rendez a közönség részére. Az igazgatóság részéül feladatot áll módjára elő meg, hogy az egyesület igazgatója összevárosától 40—50 darab tenyésztesre alkalmas bikát, azt tavaszszal Szombathelyen elvázeresztve s kedvezményes fizetési feltételek mellett a közöcségek átadja. A díjazások rendezésével főképpen a fiatalok kell kedvezően a tenyésztesre, hogy a külföldi tenyésztesekkel szemben a helyi tenyésztesek közi a díjak kiadását s ezáltal mintegy kényserrel a tenyészteszt arra, hogy a legjobb tenyészanyagot a tenyésztes számára megtartsa. Díjat ugyanis csak azon kistenyésztes kaphat, aki kötelezi magát, hogy díjazásra méltóttól üszőjét legalább négy évig, tehát legalább két évig tenyésztesen megtartsa. Azon szerint, ha ideöltött által a díjazott állatot, a díjat köteles visszafizetni. A folyó évben Szombathelyen, Körmenben és Felső-Eőrn rendezett az egyesület a földművelési miniszterium anyeinek támogatásával ilyen díjazásokat, melyeknek lefolyásáról röviden a következőkben említekezhünk meg. **Szombathelyen** előveztek 23 darab tenyésztes bikát, 3 darab üszőt, 5 darab 1/2-1 éves borjút és 4 községi bikát. Kiadottat tehenekre 6, üszőkre 6; borjúkra 4; községi bikákra 4 díj, összesen 775 korona értékben. **Körmenben** előveztek 50 darab tenyésztes, 42 darab üszőt, 16 darab 1/2-1 éves borjút s 1 magánulajtottat képeze bikkát. Kiadottat tehenekre 3, üszőkre 3, borjúkra 5 és községi bikákra 3 díj, összesen 780 korona értékben. **Felső-Eőrn** előveztek 39 darab tenyésztes, 44 darab üszőt, 24 darab 1/2-1 éves borjút és 3 községi bikát. Kiadottat tehenekre 6, üszőkre 7, borjúkra 5 és községi bikákra 3 díj, összesen 780 korona értékben. A bemutatott anyag minősége a különböző helyeken nem egyforma. Körmen vidékén még inkább a régi vasmegei fajta és a pingzau, vér van tulysulván; de e vidék tenyésztesei is a fejlődés útján van s az anyag egy része a kiegyenlítettleg minő jeleit mutatja. Szombathely vidékén már a régi jellegű szarvasmarha jóformán ellúnt, a pingzau vér ugyan még csak állatban felismerhető, de már tulysulván van a régi vasmegei fajta és jellegének megfelelő állatok. Hibás testalkatú állatok itt már csekélyebb számban fordultak elő. Felső-Eőr vidékét mutatta be a legszebb

Bérszántás gézekével.

A legújabb eredeti **Fowler-féle Compound** gézekkel tulajvise-
lésre vállalkozik 3171

WOLFF ERNŐ gözszántási vállalkozó,
Budapest, Kelenföld, Fowler-telep.

Kern Róbert

Budapest, V. ker., Váci út 26.

Dúsan felszerelt raktárt tart a következő kiváló minőségű eszközökkel:

Hengerelt rúd és idomvas, rútot: lapos, gömbölyű, rács-
keret- és U-vas, gerenda stb.

Vaslemez, mindenféle méretben.

Kovácsolt csövek, vízvezetők csatlakozó csatlakozók, légszelepek és vízve-
zetők, zetszi cső, sajtoscső, kúpcső, forrasztó,
fűrészes stb.

Öntött csövek vízvezetők és csatlakozók csatlakozók, valamint
mindennemű **feszérfelölt tárgyak** vas,
légszelepek és görvezetők, mint: tolatványk, mindenfajta csapok, fémárak
légszelepvilágításhoz stb. stb.

Szerzőmunkák különlegességök saját gyárából, mint: marók,
dörzszakok, csavarmetszők, fűrők, csigafűrők, cső-
csavarmetszők, csővágó, csőolató stb.

Árjegyzékek bérmentve és ingyen. 4070

10,000 darab

2 éves, legnemesebb fajtájú keserű mandulára ejtett,
összesen ültetendő bármely talajban termő **törpe**
őzli barackok fából eladó és pedig:

Nagy Mignone hátra,

Bell Beane, augusztus hóban érő,

Admirable joune,

Brugnon Stanick,

Orange, szeptemberben érő

déja 30 kr. Nagyobb megrendelés esetén (50 db.)
drója 35 kr. Kapható a **Sturm** féle vállában, **Buda-**
fokon. Ugyanott kapható néhány ezer vonyige és
Passatutti, vörös nemes szőlőtelek. 4359

mezőgazdaságról

és

mezőrendésről

nyílt 1884. évi III. törvényről,

a végrehajtására vonatkozó

miniszteri rendelet,

magyarországhozkal el-

lőtte, egy füzetben.

Ára bérmentve küldésel
1 Kt. 10 Kr.

A zalathnal kénkövánd ipar r. t.

BRASSÓI

kénsav- és műtrágya-gyára

ajánlja legjobb minőségű mindennemű

MŰTRÁGYÁIT

a t. cz. gazdaközönség b. figyelmébe.

Árjajánlatokkal készséggel szolgál a

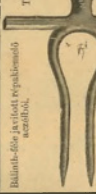
Központi iroda, Budapest, IV., Bécsi-utca 5.

Új, javított répakiemelő aczélból

ára darabonként 80 kr. (nb Wien)

Nagyobb megrendelésnél megfektető árengedmény.

Ezen új répakiemelő előnyei abban állanak, hogy annak
lábményomói a nyak alján és a váll alól részben, a melyből
a nyulványok kiindulnak, a repavágyával egybe-
kötte, illetőleg egy darabból kiváncsiva vannak és
így a lábnyomok telőrése ki van zárva.

Új répakés hengeraczelből

ezt fészestől feljöl-
vel, nagyon tartós és
kézhez álló, egész
hossza 42 cm., a csiga
hossza 26 cm., szélessége 55-60 mm., ára darabon-
ként 45 kr., tucatzonként 4 ftt 80 kr. (nb Wien).
Szállítási róvid a 2000 k. 1000 k. 1000 k. 1000 k. 1000 k.
Megrendelést idejkerék kérek. 4330

BÁLINTH SÁNDOR, Wien, 33. Sebestianergasse 8.

Sürgöny-cím: „Bálint 3-3. Wien.“

MALOMIPAR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

(Schweitzer rendszer.)

Budapest. VI. ker., Gyár-utca 48. szám alatt.

Szabadalmazott Schweitzer-féle mal-
maink a mezőgazdaság terén igen fon-
tos újítást képeznek.
Ezen teljesen új szerkezetű, átjavított
malmok egyaránt alkalmasak darálásra
és simárrésre; a gazdaságban e mal-
mokkal szükség szerint készíthető igen
jó minőségű Hart és takarmánydara.
Ezen malmok a Ganz-féle és a San-
gerhausen-i pégyárok által gyártottak,
míg az őrlőárasák a világűrő Ganz-féle
kéregöntvényből készíttetnek.
Ezen malmozók önkormányzatuknak
megfelelőleg ezen malmozók a különböző
nagyágban hozzuk forgalomba, lozom-
bi, motor, járgány vagy kézhajtásra.
A Schweitzer-féle malmok rendkívül
előnyei a következők:

1. Csekély hajtóerő szükségeslet.
2. Rendkívül nagy munkakép-
esség.
3. Kiváló minőségű őrlemény.
4. Kiválóan tartós, javításra
nem szoruló szerkezet.
5. Igen egyszerű kezelés.

Ezen malmozók beszerzését minden ga-
zának a legmegelőgöbben ajánljuk.

Részletes leírás, ár-
jegyzékkel és felvilágo-
sításokkal szivesen szol-
gálunk.